

Nota van Toelichting Standaard voor Materieeltypering

4 november 2015

Doel en betekenis landelijke uniforme materieeltypering

Een uniforme systematiek van materieeltypering (inclusief afkortingen en inzetolyperingen) binnen de brandweer in Nederland is voorwaarde voor de brandweer en de meldkamer om

- a. interregionaal/landelijk gestandaardiseerde inzetvoorstellen te kunnen genereren;
- b. interregionaal/landelijk gegevens tussen systemen te kunnen uitwisselen zonder dat gebruik van koppeltabellen (met hoge onderhoudskosten en kans op fouten) noodzakelijk is;
- c. aan de hand van (de afkorting van) het materieeltype aan betrokkenen binnen en buiten de regio direct en zeker inzicht kunnen bieden in het soort materieel (veelal een voertuig) met bijbehorende functie en slagkracht, zodat daadwerkelijk het door het veld (voor hulpverlening/ incidentbestrijding) bedoelde materieel wordt geleverd (ingezet), ook als het uit een andere regio komt;
- d. landelijke opleidingen te kunnen verzorgen en gemakkelijker repressieve medewerkers te kunnen inzetten in andere regio's (zonder dat die eerst nog een lokale omscholing nodig hebben).

Ad a: De komst van de GMS-GMS koppeling, samenvoegingstrajecten van meldkamers en de realisatie van één landelijk meldkamer systeem in de Landelijke Meldkamerorganisatie maken het zeer wenselijk en efficiënt dat er een landelijke norm is.

De standaard voor materieeltypering 2015 bestaat uit een tabel (in Excel) met een korte omschrijving van het materieeltype, de bijbehorende afkorting, het typenummer, de bijpassende inzetolyperingen en (een aanzet om te komen tot) criteria waaraan het type zou moeten voldoen (voor zover hierover informatie gevonden is).

Op voorhand en ten overvloede wordt er op gewezen de standaard/norm regelmatig aanpassing behoeft onder invloed van ontwikkelingen die leiden tot nieuwe of doorontwikkelde typen materieel of tot een nieuwe werkwijze (inzetol). Denk aan de ontwikkelingen op gebied van uitruk op maat, specialistisch optreden op maat, incidentbestrijding gevaarlijke stoffen en grootschalige watervoorziening.

Historie en bruikbaarheid landelijke normen

Er zijn reeds (delen van) standaarden voor materieeltypering beschreven in

- 'Voertuigbenaming nummerplan' (datum onbekend, Landelijk Netwerk Materieel en Verwerving (LNMV));
- 'Wijziging Nationaal Nummerplan' (2012, Commissie Nummerplan LNMV);
- 'Gemeentelijk Functioneel Ontwerp' (1993, BZK/VNG).

De normen van het LNMV zijn voor het overgrote deel bruikbaar als standaard voor landelijke materieeltypering. Voor een aantal materieelsoorten is het document echter niet helder/eenduidig, zoals de (eenduidige) typering van voertuigen met een kraan (KR), watertankwagens (WT) dan wel brandstoftankwagens (BS), materieel op gebied van gevaarlijke stoffen, haakarmbakken, watertransportmaterieel, combi-voertuigen (zoals HW, TS-HW) en aan een functionaris gekoppeld materieel (zoals een OvD-voertuig). De (nieuwe) standaard tracht dit te ondervangen; het zal nog moeten blijken of dit afdoende is gelukt.

Basis in Nationaal Nummerplan materieel

Het Nationaal Nummerplan (LNMV, 2008, herijkt in 2015) kent een directe relatie met materieeltypering: het voorlaatste cijfer in het materieelnummer geeft het type (grove categorie) materieel aan en voor sommige typen ook meteen de exacte (onder)soort, bijvoorbeeld het cijfer 3

voor de standaard branche conforme TS. Het Nationaal Nummerplan onderscheidt tien materieeltypen; elk materieeltype is onderverdeeld in materieelsoorten (in GMS 'voertuigsoorten' genoemd). Hiermee legt het Nationaal Nummerplan al een ruwe basis voor een eenduidige indeling op gebied van materieeltypering.

Inzetroltypering

Bij de verwerking van een incident wordt op de meldkamer met behulp van GMS de 'inzetbehoefte' gegenereerd en vervolgens een 'inzetvoorstel' (het veld spreekt vaak over 'uitrukvoorstel') via het inzetselectie mechanisme in GMS. Hiervoor is het nodig van te voren per voertuig-/materieeltype de mogelijke 'inzetrollen' met een bijpassende bemensing vast te stellen. Er bestaat echter nog geen (alomvattende) landelijke standaard/norm voor de inzetrollen. De afwezigheid van een norm voor inzetrollen heeft in combinatie met het feit dat niet elke regio de normen (van het LNMV) voor materieeltypering volledig volgde, geleid tot een hoog aantal inzetrollen op de verschillende meldkamers.

Een inzetrol duidt in GMS aan welke klussen een eenheid (in de meeste gevallen een voertuig met bekleding en bemensing) aan zou moeten kunnen. Een inzetrol heeft te maken met de slagkracht. Een inzetrol wordt in GMS 'alternatieve voertuigsoort' genaamd; daarmee wordt (in GMS) onterecht de suggestie gewekt dat het uitsluitend om een voertuig (materieel) zou gaan. De inzetrol is afhankelijk van zowel het technische¹ voertuigsoort alsook de bekleding en de bemensing. Een bepaald materieel (veelal een voertuig) kan één of meer inzetrollen hebben. Het totaal aantal inzetrollen is daarom een veelvoud van het aantal (technische) materieeltypen.

Overigens is voor een aantal functietypen wel de inzetrol, maar niet het type voertuig relevant voor de inzetbepaling. Voor diverse inzetrollen maakt het namelijk niet uit met welke (technische) voertuigsoort die rollen ter plaatse wordt uitgevoerd. Zo is het voor veel functionarissen (veelal officieren) voor de inzetrol niet relevant of zij nu in het voertuigtype 'dienstauto' (DA) of 'dienstbus' (DB) rijden. Voor die gevallen is in de standaard het 'voertuigtype' dienstvoertuig (DV) geïntroduceerd. Ook voor bepaalde (ondersteunende) ploegen en teams (die bestaan uit enkele personen) maakt het voor de inzetrol niet uit met wat voor voertuig zij ter plaatse gaan, bijvoorbeeld omdat het benodigde materieel met een haakarmvoertuig wordt vervoerd of omdat het (weinig) benodigde materieel is mee te nemen op diverse typen voertuigen. Voor het geval van een haakarmvoertuig is in de standaard het fictieve basistype 'ondersteuningsvoertuig' (ON) geïntroduceerd.

Behoeft aan criteria/omschrijvingen voor materieeltypen en inzetrollen c.q. een taak-slagkracht koppeling

In de standaard ontbreken criteria/omschrijvingen voor veel materieeltypen en inzetrollen waardoor niet volledig duidelijk is waaraan veel typen materieel en inzetrollen moeten voldoen. Daarvoor zijn landelijke eisen/ criteria benodigd op basis waarvan materieel en inzetrollen landelijk meer eenduidig aan de materieeltypering gekoppeld kunnen worden (taak-slagkrachtkoppeling). De standaard bevat op een aantal punten een aanzet hiertoe.

Standaardisatie versus differentiatie van materieel

Tot slot wordt nogmaals gewezen op het belang van eenduidigheid en standaardisatie op gebied van materieel en eenheden. Uniformiteit op landelijke schaal:

- voorkomt onduidelijkheden in de communicatie tussen operationeel betrokkenen over wat ze ter plaatse willen hebben en wat is ingezet;
- draagt bij aan een werkbare situatie voor de LMO (en beperkt de kans op het maken fouten door de centralist);

¹ 'Technisch' duidt op de constructie/uitvoering.

- vergemakkelijkt de ondersteuning van regio's aan elkaar bij burenhulp of bijstand;
- bevordert een goede samenwerking tussen regio's;
- kan leiden tot lagere kosten van aanschaf;
- maakt landelijke opleidingen en documentatie mogelijk en bespaart daarmee de kosten voor lokale omscholing en het maken van lokale versies van standaard documentatie.

Desondanks is er binnen de brandweer in Nederland een tendens naar differentiatie in materieel (in het kader van "maatwerk"). Differentiatie wordt onder andere in de hand gewerkt doordat

- In het document met de standaard nog een goede toelichting ontbreekt op de standaard en/of criteria voor met name het speciaal/ ondersteunend materieel;
- het ministerie stopt met het beschikbaar stellen van bepaald (gestandaardiseerd) materieel voor grootschalig of specialistisch optreden en regio's eigen oplossingen gaan bedenken (met een afschrijftermijn van veelal tenminste 15 jaar);
- voor Uitruk op Maat (bij brand) nog geen duidelijke normen bestaan voor de slagkracht van de voorgestelde nieuwe typen/rollen en regio's in de praktijk nog weer voor andere varianten kiezen.

Differentiatie in materieel (in het kader van "maatwerk") leidt echter in GMS/NMS tot steeds complexer inzetselectie mechanismen en daarmee meer kans op "fouten" alsook hogere kosten voor het bouwen en het onderhouden van GMS en voor het opleiden van centralisten en beheerders. Het is ook nog zeer de vraag in welke mate de andere disciplines en het ministerie als eigenaar van GMS/NMS willen meewerken en meebetalen aan het steeds complexer maken van het inzetmechanisme. Bij elke keus (van een regio) moet de brandweer gezamenlijk afwegen of uitbreiding met mogelijkheden die nog meer diversiteit ondersteunen opwegen tegen de verhoging van de complexiteit van het inzet selectie mechanisme in het meldkamersysteem met risico's voor de betrouwbaarheid en toenemende bouwkosten en beheerlasten.